

حکومه‌تی هه‌رئی کوردستان عێراق

وزاره‌تی پهروه‌رده

به‌ریوہ‌بهری گشتی پرۆگرام و چاپه‌مهنیه‌کان

په روهردهی مه‌دەنی

فیربوون ده‌رباره‌ی به‌رپرسیاره‌تی

بو

پۆلی سییه‌می بنه‌ره‌تی

ئاما‌ده‌کردنی لیژن‌ه‌یه‌ک له وەزاره‌تی په روهرده

پیدا‌چوونه‌وهی زانستی یوسف عوسمان حه‌مه‌د

سەرپەرشتى زانستى چاپ: يوسف عوسمان حەممەد

سەرپەرشتى ھونەرى چاپ: عوسمان پىرداود. خالد سليم محمود

دېزايىن و نىڭارەكان: نەجمەددىن بىرى

ئاماڭىزلىكىنەر: دەرىپەن ئەلمۇنەمەن

تايپ و جىبەجىتكۈنى بىلەرنى: شىما ئەياشىن

ناوەرۆك

- ٤ پیشەکى
- ٥ بهرپرسیاریه‌تى
- ٨ بهرپرسیاریه‌تى چيە؟
- ١٠ ئەركى بهرپرسیاریه‌تى قوتابى بهرامبەرئەركى رۆژانەي قوتابخانە و پاڭ و خاوینى
- ٢٠ ئەركى بهرپرسیاریه‌تى قوتابى بهرامبەر بە مال و قوتابخانە
- ٢٥ پیشبرکىيەك لە نیوان دوو پۇلى قوتابخانەدا
- ٣٠ گەشتىڭ بۇ ھاوينەھەوارەكان
- ٣٢ كىشەكەي شەوند
- ٣٣ بهرپرسیاریه‌تى
- ٣٤ چىروكىيەك دەربارەي بهرپرسیاریه‌تى بهرامبەر بە مال و قوتابخانە
- ٣٩ ئارام و تەلە فزىيون
- ٤٢ بهرپرسیاریه‌تى و روودانى كارەسات

پیشنهاد

مامؤستای دلسوز، په رتووکه کانی په روهرده مهدهنگاویکی په روهرده نییه له قوتا بخانه بنه رهتیه کاندا، که له چوار چیوهی رهشت و گورانی رهفتاری ده بیت به ره و ئه وهی که مندال چون که سایه تی خوی دروست بکات و متمانهی به خودی خوی بکات و که سیکی کارا و بویربیت له ناو کومه لگهدا. په رتووکه کانی په روهرده مهدهنگاویکی به هه ر چوار با بهتی (به رپرسیاریه تی و تایبە تەندی و دادوهری و دەسەلات) با بهتی رهفتاری هزرین، و اته یاری کە سایه تی و بویربیه، ئەم با بهتانه بۆ خویندنی دیربە دیر و رینوس کردن نییه، بە لکو چالاکی گروپی نیوان خودی خویند کاران - قوتابیان و مامؤستایه بۆ زاخاوی میشک و چالاک کردنی هزری منداله، که چون په یوندنی به هیز ده بیت له گەل ژینگەدا.

مامؤستای بەریز مەرج نییه به تەواوەتی پا بهند بیت به دەقە کانی ناو په رتووکه کە، ئەمە تەنھا جۆره شیوازیکە بۆ زانینی چۆنیه تی و آنە وتنەوە و راهیان و مەشقى هزری و اته ده بیت مامؤستا بیرکردنەوە لە سنورى ئەم په رتووکانه فراوەنتر بیت بۆ چالاکی، نموونەی ئەمانه بھینه وە، لە ژینگەی مندال و ئەو ئازە لانه باس بکە کە له لای مندال خوشه ویستان، لە ژیانی رۆزانه و ژینگەی دەوروبەری نموونە بھینه وە، کاتی باسی دادوهری دەکەیت مەرج نییه باسی چیرۆکی کتیب بکەین باسی دادوهری رۆزانه بکە کە خودی قوتابی - خویند کار پیشی خوشە و چیزی لى و هر دەگریت.

په رتووکی په روهرده مهدهنگاویکی ده بیت له بەر دەستی قوتابی - خویند کار بیت بۆ ئەوەی له ماله وله گەل خیزانە کەی باسی به رپرسیاریه تی و دەسەلات و دادوهری و تایبە تەندی بکات.

مامؤستایی بەریز.. هەولبە مندال فیرى ئەوە بیت خوی نموونەی رۆزانه بھینیتەوە بە بەشداری مامؤستا مەبەست میتۇدی باسە کەیه، بۆ نموونە لە سەر تایبە تەندی قسە دەکەیت با له مالى خوی دەست پېیکات، نەک له دەقە کانی ناو په رتووکه کە. ئەم په رتووکانه تەنھا بۆ رینیشاندەر و ئاسانکاری مامؤستایه کە لەم شیوازە چالاکی بکات لە ژینگەی خویدا، بە ھاوبەشی نیوان قوتابی و مامؤستا، لە تاقیکردنەوە دا دەکریت باس له چالاکی رۆزانه و نموونەی مامؤستا و قوتابی ببیتە هەوینی پرسیارە کان له رۆزانه و مانگانەدا.

به‌رپرسیاریه‌تی

- پیناسه‌که‌ی / جیب‌هه‌جیکردنی ئه‌رکی رۆزانه‌یه.
- مامۆستا / پیویسته قوتابی فیئر بکریت چون بیربکاته‌وه و داهینان دروست بکات.
- مامۆستا / باس له کیش‌هه‌یه‌ک بکات که رۆزانه قوتابیان له ناو کیش‌هه‌که‌دا زیان ده‌بئنه سه‌ر و، په‌یوه‌ندی به بابه‌ته‌که‌وه هه‌بیت تا قوتابیه‌کان له ناو خۆیاندا گفت‌وگوی لە‌سەر بکەن و چاره‌سەری گونجاوی بو بدوزنه‌وه.
- قوتابیان فیئر بکرین (چەمکی) به‌رپرسیاریه‌تی چی یه؟
- فیئری راهینان بکرین لە‌سەر بیرو بۆچوونی جیاواز لە‌سەر چاره‌سەر کردنی کیش‌هه‌کانی ناو پۆل (پاکو خاوینی).
- فیئری به‌رپرسیاریه‌تی کەسی و گشتی بکرین.
- مامۆستا / پیویسته مەشق و راهینانیان پیبکات له نیو پۆلدا به‌رامبئر به (ماف و ئەرك).
- ئەو (دەسته‌وازانه) مامۆستا دەتوانی هه‌مووی به‌شیوه‌ی گرووب له‌گەل قوتابیه‌کان باسی لیوه بکات به‌شیوازی چیرۆک و يان به‌شیوه‌ی شانوگه‌ریی له نیو پۆلدا، تا له رىگه‌ی ئەو چیرۆک و درامايانه بۆیان روون بیت‌وه.
- به‌پرسیاریه‌تی کەسی چییه؟ به‌رپرسیاریه‌تی به‌رامبئر خوت.
- به‌رپرسیاریه‌تی گشتی چییه؟ به‌رپرسیاریه‌تی به‌رامبئر دەوروبئر (ژینگه).

لەم وىنەدا فېر دەبىن :-

۱. رېكخىستنى كەلوپەلى تايىبەتى ئەركى تاکە.
۲. يارمەتىدانى دايىك و باوک بەرپرسىيارىيەتىيە بۇ ھەمووان.
۳. خاوىن راگرتنى كەلوپەلە كەغان بەرپرسىيارىيەتىيە.

- * لە روانگەي ھەستىكىردن بە بەرپرسىيارىيەتى گۆرەپانى قوتا بخانە خاوىن دەكەينەوە ؟ بۆچى ؟
- * كارزان كاغەزى فېرى دايىه باخچەي قوتا بخانە ؟ لەسەر ئەمە بدوى ؟

هاوريي باش هه لده بژيرم

لەم وىنەدا فېردىدەم:-

- * بەشىوازىكى جوان لەگەل ھاورييەكانم رەفتار دەكەم.
- * رىز لە بۇچۇونى ھاورييم دەگرم.
- * بە هيئىمنى و بىي دەنگى يارى دەكەم.
- * ھەول دەددەم كاتىكى خوش لەگەل ھاورييەكانم بەسەربىبەم.

بەرپرسىيارىيەتى چىيە؟
تۆلەم وانەيەدا چى فېردىدەبىت؟

ھەركەسيّك لەئىمە چەند كارىكى ھەيءە دەبىت بىكەت. ئىمە بەم كارانە دەلىيەن بەرپرسىيارىتى. لەم وانەيەدا تۆ فېردىدەبىت چۈن بەرپرسىيار دەبىت. تۆ فېردىدەبىت بۇچى گرنگە ئەم بەرپرسىيارىتىيانە جىبەجى بىرىت.

چەند وشەيەڭ بۇ فېردىدەبىت
بىرۇباوەر
بەرپرسىيارىتى
ئەرك و ماف

چهند بیروکه یه لک بو فیربوون

به رپرسیاریه تی چیه؟

ئازادو تارا به دایکیان گوت: (دەتوانین جو جەلە یەک بە خىوبىكە يىن
بە لېنىش دەدەين ھەموو رۇزىك جىنگاكەشى پاک بکە يىنەوە.)
دایکیان گوتى باشه، بۇتان دەكرم.
ئازادو تارا بە لېنى چىيان دا؟

چى رۇددات ئەگەر بە لېنى كەيان بە جى هىينا؟

چى رۇددات ئەگەر بە لېنى كەيان بە جى نە هىينا؟

ھەركەسىيەك لە ئىيمە چەند كارىكى ھە یە دەبىت بىكەت.

بۇ نموونە ما مۆستاکەت يارمەتىت دەدات بۇ ئەوهى فىر بىت، دايىك و باوكت ئاگايان لە تۈيە.

كەواتە هەر بەرپرسىيارىتىيەك ئەركىكە ئەوיש پىيوىستە لەسەر تۆ كە بىكەيت.

- دەبىت ئەو شتانەي كە يارى پىددەكەيت كۈيانبىكەيتەوه.

- دەبىت ئەركى مالەوه جىبەجى بىكەيت.

ھەروەها بەرپرسىيارىتى ئەوه دەگەينىت كە دەبىت بەشىوهىكى دىاريكرارو بەجى بەئىنرىت.

- ئىمە دەبىت رېز لە ھەستى كەسانى تر بىگرىن.

- ئىمە دەبىت راستى بلىين.

كاتى تۆ بەرپرسىيارىتى بەجى دەھىنىت شتى باش رۇودەدات. كاتىك كە تۆئەركى مالەوه دەكەيت، شتىك فىرداپىت و ھەست بەشانازى دەكەيت.

ئەگەر تۆ بەرپرسىيارىتىيەك كەت بەجى نەھىنا چەند شتىكى تر رۇودەدات، ئەگەر ئەركى مالەوهت بەجى نەھىنا تۆ شتى زىاتر فىرناپىت، تۆ شانازى بەخۇت ناكەيت.

تۆچۈن بەرپرسىاردەبىت؟

چەند رېڭايەكە كە ئىمە بەرپرسىار دەبىن.

ئىمە بەلىن دەدىن كە شتىك بىكەين، بەلىنەكەى خۆمان دەبىتە بەرپرسىيارىتى.

ئەركى بەرپرسىاريەتى قوتابى بەرامبەر ئەركى

رۇزانەي قوتا بخانە و پاك و خاوىنى

ماردين و مەتين خوشك و بران نىشته جىيى شارى سلىمانىن
ھەردووكىيان قوتابى پۆلى سىيىھەمى بىنەرەتىن. ماردين كچۆلەيەكى
جوان و پاك و ژيرە زۇر حەز بەپاك و خاوىنى دەكات، ھەمېشە بايەخ بە¹
پاك راگرتىنی پۇشاڭ و خاوىنى كەل و پەلەكانى دەدات، بەلام مەتىنى
براي كەمتەرخەمە وەكىو ماردىنى خوشكى زۇر گرنگى بەپاك و
خاوىنى نادات، ماردين جىگە لەپاك و خاوىنى خۆى، رۇزانە تاڭو ئەركى
رۇزانەي قوتا بخانەي جىيەجى نەكات ناخەوى و خەۋى لى ناكەھەسى
بەلام مەتىن وەكىو ماردين ھىيندە رشت نىيە لەسەر ئەنجامدانى
ئەركى رۇزانەي قوتا بخانە و پاك و خاوىنى خۆى، بۇيە ماردين ھەموو
كاٽىك ناكۆكە لەگەل مەتىن لەسەر كەمتەرخەمە كەمى لە جىيەجى
نەكىدنى ئەركى رۇزانەي و خاوىنى رانەگرتى چونكە ماردين ھەست

دەکات ئەگەرەتاتو قوتابى لە قوتا بخانە بايەخ بە پاك و خاوىنى خۆى
نەدات قوتابيانى پۆلەكەيان حەزىيانلىٽ ناكەن و ھاوارىيەتىان لەگەلدا
ناكەن، لە ھەمان كاتدا دەبنە مايمەي شەرمەزارى قوتابيانى پۆلەكەيان
و سەركۈنە كەردىيان لەلا يەن مامۆستا كانەوە.

- چالاكى

ما مۆستا / دەتوانى لەم چىرۇكەدا چالاكى لە نىيۇ پۆلە ئەنجام بىدات.
ما مۆستا لە ئەنجامى گفتۇگۇكىرىن لەسەر ئەم دوو وىنەيەدا
پىناسەيەكى بۇ چەمكى بەرپرسىارىيەتى لەلا بەرجەستە دەبىت.
ئەويش بە پىناسە كەردىنى بە شىيە (تىورى و كىدارى).
كەواتە پىناسەيەكى دروست بۇ چەمكى بەرپرسىارىيەتى دىتە كايەوە
بەم شىيە: :

(بەرپرسىارىيەتى جىيەجىيەكىرىنى ئەركى رۆژانەيە)

لە ئەنجامدا قوتابيان بۆيان روون دەبىتەوە ھەممو تاكىك لە
كۆمەلگەدا رۆژانە بەرپرسىارە لە جىيەجىيەكىرىنى ئەركى رۆژانەيى و پاك
راڭتنى خۆى و كەلۋەلەكانى.

بۇ نۇونە: قوتابى بەرپرسىارە لە جىيېھەجىيىكىرىنى ئەركى رۆژانەى.

ما مۆستا: بەرپرسىارە لە جىيېھەجىيىكىرىنى ئەركى رۆژانەى.

ھەمۇو كارمەندىكى حکومەت بەرپرسىارە لە ئەنجامدانى ئەركى رۆژانەى.

نمۇونە تر قوتابىيان بازىان چۈن ئەوان بەرپرسىارەن لە جىيېھەجىيىكىرىنى ئەركى رۆژانەيان ئاواش سەرۋىكى خىزان و تاكو بىگە سەرۋىكى حکومەت بەرپرسىارە لە جىيېھەجىيىكىرىنى ئەركى رۆژانەى.

(ما مۆستا دەتوانى گفتۇگۇ لەسەر ماف و ئەركدا بىكەت).

بە نۇوسىنى دەستەوازىدى (ھەمۇو ما فىك ئەركى بەرپرسىاريەتى لە ئەستۆيە) لەسەر تەختە وەك چالاکى گفتۇگۇ لە سەر بىكەت لەگەل قوتابىيەكان، تاكو بۇيان روون بىتەوە ھەر تاكىك لە نىيۇ كۆمەلگەدا رۆژانە بەرپرسىارە لە راپەراندۇنى ئەركى رۆژانەى، تا قوتابى ماف و ئەركەكانى بىناسى.

تا قوتابى بىزىنى ھەندىك بەرپرسىاريەتى دەكەۋىتە ئەستۆى، وەك بەرپرسىاريەتى بەرامبەر (دايىك و باوک - قوتا بخانە و ژىنگە).

ئىنجا ما مۆستا دەتوانى بەشىۋەي چالاکى لە نىيۇ پۆلدا لەگەل قوتابىيەكاندا گفتۇگۇ لەسەر چەند بەرپرسىاريەتىيەك بىكەت كە رۆژانە قوتابىيان دەتوانى ئەنجامى بىدەن.

بۇ نۇونە / بەشدارى كىرىن لە پۆل بۇ پاڭ و خاوىئىنى.

- ھاوكارى كىرىن باوکى.

- يارمەتىيدانى دايىكى ئەگەر داواي يارمەتى لىيىكەد.

- يارىكىردىن لەگەل تىيمى گەرەكەيان كە زۇر حەز لە وەرزىش دەكەت.

- ئەمانە ھەمۇو بەرپرسىارتىيە ئەگەر ئەنجامىدا ئەوا سوودى پى

دەبەخشى، ئەگەر لە دەستىشدا ئەوا بەها كانى لە دەست دەدا.

چەند کیشە يەڭ بۇ چارە سەر كىرىن

ئەو بەرپرسىيارىتىيانە بخويىنە وە كە كەسانى ترەھەيانە. پاشان وەلامى ئەم پرسىيارانە بىدەوە كە لە خوارەوە ئامازەيان پىكراوە : ئازاد پىش ئەوەي لە شەقام بېپەرىتەوە سەيرى ئەم لاۋە ولاي خۆى دەكەت.

سارا ئۆتۈمبىلە كە دەدەستىنىت، كاتىك گلۇپى سوورى ترافىكە كە پىنەبىت.

سامان پىش تەماشا كەرنى تەلەفزىيون ئەركى مالەوە جىبەجى دەكەت.

شىرىن دەبىت ھەشتى بەيانى لەسەر كاربىت.

ئالان ئەندامى يانەي تۆپى پىيە، ھەموو رۆژىك دەبىت دواي تەواوبۇنى ئەركەكانى قوتا بخانە بچىت بۇ راھىنەن.

ديارگوتى دواي تەواو بۇنى قوتا بخانە دەچم ئالان دەبىنەم.

كى بەرپرسىارە؟

بەرپرسىيارىتىيە كە چىيە؟

چۈن كەسىك بەرپرسىار دەبىت؟

چى رۇودەدات كاتىك ھەريەكىك لە ئىمە ئەو ئەركە بەجى دىنىت كە دەبىت بىكەت؟

چى رۇودەدات كاتىك ئەو ئەركە جىبەجى نەكەت كە دەبىت بىكەت؟

بابزانین تۆچى فېربوویت؟

وينهى كورو كچىك بكىشە، لە وينهە كەدا ئەوە نىشان بده كە ئەمانە ئەركىكىان لە سەرە دەبىت بىكەن. (وە كو خويندن بە يە كەوە) ئامادە بە چى لە بارەي وينهە كە دەزانىت بە پۆلە كەت بلىيىت، پىيمان بلى چۈن ئەم كەسە بە رپرسيا رە؟ چى روودە دات كاتىيىك ئەم كەسە ئەركى خۆى بە جى دەھىينىت؟ چى روودە دات كاتىيىك ئەم كەسە ئەركى خۆى بە جى نەھىينىت؟ پىيمان بلى بۆچى گرنگە بە رپرسيا ربىن لە هەلسوكە و قاندا.

چالاکى

۱- داوا لە بەرىيە بەرى قوتا بخانە كەت بکە سەردانى پۆلە كەت بکات، داواى لى بکە چەند شتىيىك لە سەر تەختەرە داشە كە بنووسىت كە پىويىستە بىكەت، پاشان چەند پرسىيارىيىك بکە.

چۈن بەرىيە بەر ئەم بە رپرسيا رىتىيانەي وەرگرتۇوە؟
چى روودە دات كاتىيىك بەرىيە بەر ئەم بە رپرسيا رىتىيانەي جىبە جى دە كات؟

چى روودە دات كاتىيىك بەرىيە بەر بە رپرسيا رىتىيە كانى بە جى نەھىينىت؟

بۆچى ئەم بە رپرسيا رىتىيانە بۇ قوتا بخانە كە گرنگە؟

۲. له قوتا بخانه که دا قسه له گهل دوو قوتابی دیکه بکه. داوایان لی بکه که دوو له و شتانه بلین که به رپرسیارن لیئی. ئاماده به له گهل پؤله که دائەم شتانه گفتۇو گۆبکه.

* چۈن ئەم بەرپرسىارىتىيانە فيئريوون؟

* چى رۇودەدات كاتىك بەرپرسىارىتىيە كە بە جى دەھىينىن؟

* چى رۇودەدات ئەگەر بە جى نەھىينىن؟

۳. له خەيالى خۇتما ھۇنراوە يەك ياخود چىرۇكىك دروست بکه. ئەگەر له تواناتدا ھەبۇو بىنۇو سە. تىايىدا باس له و ئەركە بکە کە توھەتەو پاشان رۇونى بکەرەوە بۆچى بەلاتەوە گىرنگە.

۴. له سەر پارچە كاغەزىك وىنەي قوتا بىيەكى ھاوارىت بکىشە، له وىنە كەدا پىشانى بده کە ئەم ھاوارىت ئەركىك بە جى دەھىينىت. توھەتەو ئەتكەن، وىنە كەت رەنگ بکە.

چەند بیروکەیە ئە بۇ فېرىبۇون سوودو بەھا كانى بەرپرسىيارىتى چىيە؟

ئەو سوودانەي كە لە بەرپرسىيارىتى فيئرى دەبىت ئەمانەي لاي خوارەوەن:

ئىمە دەزانىن ئەشتانەي كە لە داھاتسوودا چاودەروانى دەكەيت.

كاتىك تۆ بەلىنىك دەدەيت، ئىمە باودر بەتۆ دەكەين ئەگەر تۆ ئەو بەلىنىهى كە ئەمە دات بەجى بەھىنيت ئىمە باودر بە تۆ دەكەين كە پەيانى بەيانىش بەجىي بەھىنيت. بەمجۇرە مەتمانە بەتۆ دەكەين و خەلک بروات پى دەكەن.

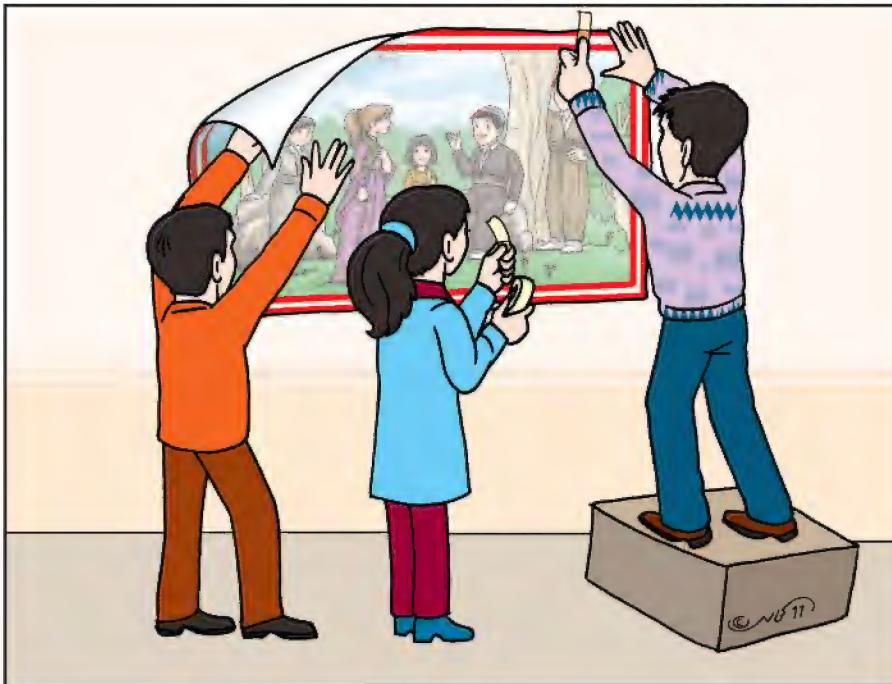

ھەست بە ئارامى زىياتر دەكەيت

ئەگەر گلۇپى سەۋىز پىپۇو پەريتەوە بۇ ئەوبەرى شەقامەكە شوفىرى ئوتومبىل مەتمانەت پى دەكەت. كاتىك گلۇپى سۇور پى دەبىت شوفىرى كە رادەوەستىت، تۈش مەتمانە بە شوفىرى كە دەكەيت، بەمجۇرەش ھەست بە ئارامىيەكى زىياتر دەكەيت.

دەتوانىن كارهكان زووتر تەواوبكەين.

كاتىك هەر كور و كچىك لە گروپەكەدا كارى خۇي دەكات كارهكە بە
بەشدارى كردن زووتر تەواو دەبىت.

پىويستە هەركەسىك بەشى خۆي كاربات.

كاتىك هەركەسىك بەشى خۆي كاربات بەمجوړە يەك كەس هەموو
كارهكان ناكات. واتە بە گرۇپ كار دەكەين.

ئىمە شانازى بە گروپەكەمانەوە دەكەين.

كاتىك هەركەسىك لە گروپەكە كارى خۇي كرد، شانازى دەكەين
كە بەشىك بىن لەم گروپە.

ئىمە ھەست بە خوشى دەكەين.

كاتىك ئەو كارانە ئەنجام دەدەيت كە لەسەرتە بىكەيت، خەلک
دەستخوشىتلى دەكەن.

به جيئهيناني هه ر به رپرسيا رتبيه ک چهند به هاي هه يه، که ئه مانه ي
لاي خواره و دن:
ئيمه ده بيت وا زله چهند شتيكى تر بھيئين.

لەوانه يه كات و پاره د بويت. لەوانه يه نه توانيت ئەو شتانه بکەيت
كە ئاره زووت لييانه، و دك تە ماشا كردنى تەلە فزيون ياخود كتىب
خويىندنه و د.

ئيمه لەوانه يه بترسىن كە كاريکى خراپ دەكەين.
تۆ لەوانه يه هەست بە نىگەرانى بکەيت كە ئا يا خەلک چۈن بير لە
تۇدەكەن دەنە دەنە. تۆ لەوانه يه هەست بە دلە راوكى بکەيت و بير لە دەنە بکەيت دەنە
كە چى رۇودە دات، لە كاتىكدا ئەگەر سەركە و تۈونە بۈويت.

ئيمه لەوانه يه هەست بکەين زياتر پىويستە لە گەل كەسانى دىكە كار بکەين
تۆ لەوانه يه هەموو كاره كان بکەيت، لەوانه يه هەست بە دەنە بکەيت كە
هەموو كاره كە بکەيت و كەسانى تر بەشە كاره كانى خويان نە كەن.

ئىمە لەوانە يە ھەست بە تۈورەبۇون بىكەين.

تۆلەوانە يە پىيۈست بىكەت چەند شتىك
بىكەيت كە نەتىدەوىست بىانكەيت.

تۆ چۆن بىريار دەدەيت كە ئايا
بەرپرسىيارىتى تازىت دەۋىت؟ يەكەم،
ئەوهىيە كە تۆدەبىت سەيرى سوودو
بەها كان بىكەيت، تۆدەبىت بىريار دەدەيت كە
ئايا سووودى زۇرتىرە يان زيان؟ دواى ئەوه بىريار دەدەيت كە چى بىكەيت.

چەند كىشە يەك بۇ چارە سەركىردىن.

لە خواردوه چوار بەرپرسىيارىتى دەخويىنىنه وە وەلامى پرسىيارەكان
بىدوه. سوودو بىن سوودا (زيانەكان) ديارى بىكە بەھۆى ئەو زانىارانەى
كە فىرى بىوویت.

۱. تاراو سامان بۇ يارىكىردىن دەچۈونە دەردوه. باوکىان گوتى: «تارا
ئاگات لە برا بچىكولە كەت بىت مەھىلە ئازارى پىيىگات.»

۲. مندالەكان بۇ سەيران چۈونە باخى گشتى. نىشانە يەك لە باخچە كەدا
ھەلوا سرا بىو و نووسرا بىو: تكايىه پاك و خاوىنى باخچە كە بىارىزە.

۳. ما مۇستا گوتى: ((تكايىه هەمۇ پىنۇو سەرەنگا ورەنگە كان دابەش بىكەن.))

۴. زارا بەلىنى دا كە كىك بۇ ئاھەنگى پۇلە كە دروست بىكەت.

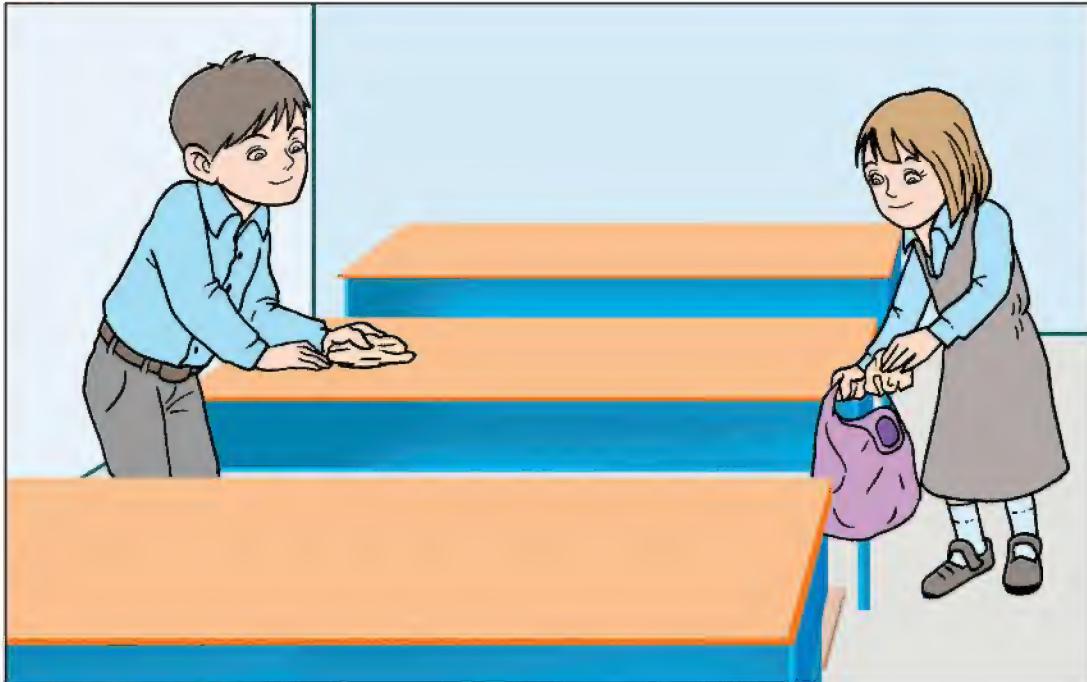
ئەركى بەرپرسىارىيەتى قوتابى بەرامبەربە

مال و قوتابخانە

ئەلەند و سەھەند خوشك وبران نىشته جىنى شارى شەقلالوەن. شەقلالوە شارىيکى دلگىر و خۆشە، كەوتۇتە ژىرىبنارى چىاى سەفيىنى سەركەش، پەر لە دارستانى گەورە و ئاوى سازگار و شارىيکى فيىنك و خۆشە، گەشتىياران لە ھەموو شارەكانى دىكە لە ھاویناندا رۇوۇي تىىدەكەن بۇ ئەودى چەند كاتىيىكى خۆشى تىادا بېنه سەر.

ئەلەند و سەھەند قوتابى پۇلى سىيىھەمى بىنەرەتىن، ھەردۇوكىان لە پاش ئەنجامدانى ئەركى رۆزانەي قوتابخانەيان يارمەتى مالەودش دەدەن ئەگەر دايىك و باوکىان داواىي جىبىھەجى كردىنى ئەركىيکىان لى بىكەن، تاكو خۆشەويىست بن لاي دايىك و باوکىان.

ئەلەند و سەھەند قوتا بخانەش بە مالى دوودمى خۇيان دەزانن بۇيە رۆژانە شوينى دانىشتىن و ناو ژۇورى پۆلەكەيان وەك ژۇورى مالەوەيان پاك رادەگرن ھەركاتى پەرەكاغەزىك ياخود پاشماوهى خواردەمەنىيەك لە نىيو ژۇورى پۆلەكەيان كەوتىيە كىسىر ھەلى دەگرنەوە و دەيىخەنە ناو سەبەتهى پۆلەكەيان تاکو پۆلەكەيان ھەردەم بە پاك و خاوېنىيە بىننېتىه و چونكە ھەست دەكەن ئەوان بەرپرسىارن لە پاكرىگەتنى ژىنگەي قوتا بخانەيان ھەروەك ژىنگەي مالەوەيان.

- مامۇستا / دەتوانى لەسەر ئەم چىرۇكە ئەم چالاكيانە ئەنجام بدات.
- ۱. دروستكىرىدىنى لىيىنەي پاكوخاوېنىي لە قوتا بخانە كە پىيىكەتىي لەو قوتابيانە كە رۆژانە ئەركىيان جىيېھى دەكەن و پاك و خاوېنن.

۲. ئەنجامدانى چالاکى بەشىوهى شانۇگەرى گۈزارشت لە ژىنگە پارىزى بىكەت لە ناو قوتابخانەدا، تا قوتابيان ھەستى پاڭ راڭرتنى ژىنگەپارىزيان لا بەرچەستە بىت و ژىنگە قوتابخانەيان لا خۆشەویست بىت.

- ئىنجا ما مۆستا / دەتوانى (بەرپرسىيارىيەتى گشتىيان) بۇ باس بىكەت كە ھەموو تاكىك لە كۆمەلگەدا بەرپرسىyarىيەتى ھاوبەشى ھەيە بۇ نموونە وەكۇ:ـ

- پاراستنى ژىنگە قوتابخانە و كەلوپەلەكانى.

- پاڭراڭرتنى باخچە قوتابخانە.

- نەشكەندىنى جامى پەنجهەرەكان.

- ما مۆستا ئەو دەستەوازانە لەسەر تەختە بە ماجىكى رەنگاوارەنگ بۇيان بىنوسىتە وە ئىنجا لەگەل قوتابىيەكان گفتۈگۈيان لەسەربىكەت، يَا بوار بە قوتابىيەكان بىدات ھەركەسە بەئازادانە گۈزارشت لە بير و بۇچۇنييەكانىيان بىكەن ما مۆستا پىيىستە ئازادىيان بىكەت رەخنە بىگەن تاكى ترس و شەرم لايان بىردىتە و بواريان پىيىدرېت نموونە زىندىو بەھىنېتە وە لەسەر بەرپرسىyarىيەتى كەسى و گشتى چونكە قوتابى شتى باشى لا ھەيە ئەگەر ئازادى را دەرىپىنى ھەبىت لە نىو پۆلدا قىسە بىكەت تاكو بۇيان رۇون بىتە وە بەرپرسىyarىيەتى كەس و گشتى تا چەند پەيەندىيان بەيەكە وە ھەيە بۇ نموونە:ـ

- دكتور چارەسەرى نەخۇش دەكەت و بەرپرسىyarە لە ئەنجامدانى ئەركى

رۆژانه‌ی لە نەخۆشخانە.

نمۇونەی دىكە بۆيان باس بىكىت:

- پۆلىسى هاتوچۇ رۆژانه ئەركى بەرپرسىيارىيەتى رىكخىستنى ناو شارى لە ئەستۆيە لە دروست نەبوونى جەنجالى و ژاودىزاوى ئۆتۆمۆبىل لە نىيۇ بازار و شەقامەكاندا.

- (ما مۇستا دەتوانى گفتۇگۇيان لەگەلدا بکات وەكو چالاکى).

بۆئەوەي قوتابىيەكان لە ناو پۆلدا زىاتر بەشدارى بکەن پىيوىستە ما مۇستا بوار بە قوتابىيەكان بىدات ئازادانە رەخنەبىگرن و دەستنىشانى كەموکورىيەكانى ناو پۆل و گۈرەپانى قوتا بخانە بکەن. بۇ نمۇونە:-

- لەسەر تەختە بنوسرىت كى بەرپرسىارە لە پىيسبوونى ژىنگەي قوتا بخانە ؟

لەوانەيە قوتابىيەك بلى بەرىيەبەر بەرپرسىاري يەكەمە لە پىيسبوونى ژىنگەي قوتا بخانە با ئازاد بىكىت لە رادەربرىن چونكە ئامانجى سەرەكى لە خوينىدى با بهتى پەروەردەي مەدەنى زىاتر بوار پىدانە بە قوتابى لە نىيۇ پۆلدا بېيىتە تەۋەرى سەرەكى گفتۇگۇزىكىن تاكو خۇيان دەست نىشانى گرفت و كىشەكانى ناو پۆل بکەن و لەھەمان كاتدا چارەسەرى گونجاوى بۇ بىدۇزىنەوە.

- دیاره ئەمەش بە شىيەتى گرووب دەبىت هەر گرووبىنىك لە نىوان خۇيان نوينەر ھەلدىرىن بۇ ئەوهى لە جياتى گروپەكەيان راي خۆى دەربىرى.

غۇونە / لەسەر بەرپرسىيارىيەتى كەسى و گشتى تا چەند ھاوبەشىن.
- فەرمانبەر لە فەرمانگە بەرپرسىيارە لە راپەراندىنى ئىش و كارى
ھاولاتىان رۇزانە لە فەرمانگەكان چونكە ئەركى بەرپرسىيارىيەتى
ھاولاتىانى لە ئەستۆيە لە ھەمان كاتدا پىويستە ئەو فەرمانبەرە
پارىزگارىش لە فەرمانگەكەي بکات.

- بۇ ئەوهى قوتابى بىانى فەرمانبەرى كەمته رخەم ھەيە لە فەرمانگە
ئەركى بەرپرسىيارىيەتى جىيەجى ناكەن، لە ھەمان كاتدا فەرمانبەرى
چالاڭ ھەيە ئەركى بەرپرسىيارىيەتى ئەنجام دەدات.

- كاتىك قوتابى چەمكى بەرپرسىيارىيەتى كەسى و گشتى لا بەرچەستە
بۇو ھەست دەكات بەشىكە لەم كۆمەلگەيە.

- ئىنجا ھەستى بەرپرسىيارىيەتى لا گەشە دەكات لە پاراستى مۇلکە
گشتىيەكان وەكى (نه خوشخانە - ژىنگەي قوتا بخانە - دامودەزگا
حکومىيەكان - شوينە گەشتۈگۈزارييەكان -).

ئەو كاتە لە ئاستى بەرپرسىيارىيەتى دا دەبن و ولاتەكە بە ولاتى خۇيان
دەزانن و پارىزگارى ليىدەكەن.

پیشبرکییه ک لە نیوان دووپولی قوتا بخانه دا

مامۆستا شیرین مامۆستای پەروردەی مەدەنییە لە شارى دەھۆك
پیشبرکییەکى سازكىد لە نیوان ھەردۇو (گروپى أ، گروپى ب)
ئەم پیشبرکییە لە ھۆلى قوتا بخانەكە ئەنجامدا كە بە وىنەي جوان و
نەخشەي كوردىستان كە بەرھەمى قوتابىيانى قوتا بخانەكە بۇ رازابۇوه.
مامۆستا شیرين دوای ئەودى بە خىرھاتنى مىوانەكان و قوتابىيانى كرد
وتى ھەندىك پرسىيار ئاراستەي گروپى (أ) دەكەم و مامۆستا تاراش
ھەندىك پرسىيار ئاراستەي گروپى (ب) دەكات و لە كۆتا يىدا ئەنجامى
پیشبرکییەكە تان بۇ ئاشكرا دەكەين.

ماموستا شيرين / ئىستا پرسىارەكان دەكەم بەلام
كەس لە شوينى خۆى قسە ناكات و تەنھا دەست بەرز
دەكەنەوە.

پ ۱ : ژىنگە چىيە ؟

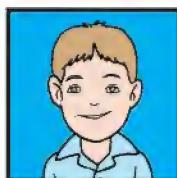
هىشۇو / ماموستا ژىنگە ھەموو ئەو شتانە يە كە دەورى
ئىمەيان داوه.

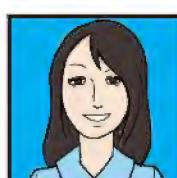
ماموستا شيرين / ئەوشتانە وەكى چى ؟

ھەردى / ماموستا وەكى ئاوهەوا و خاک.

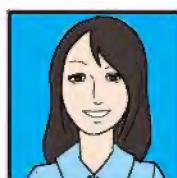
ماموستا / ئەركى ئىمە چىيە بەرامبەر ژىنگە ؟

ئاسو / ماموستا دەبىت بىپارىزىن و پىسى نەكەين.

ماموستا / ئەگەر ژىنگە پاك بىت لە چى دوور
دەكەوينەوە ؟

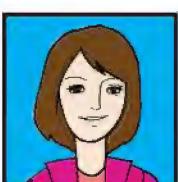

کانی / مامۆستا لە هەموو نەخۆشییەک دوور
دەکەوینەوە تەندروستیمان باش و لەش ساغ دەبین.

مامۆستا شیرین / ئافەرین قوتابیانى خۆشەویست
دەستتان خۆشبىت و ئىستاش مامۆستا تارا پرسیارەكان
ئاراستەی قوتابیانى پۆلی سىيەمى (ب) دەكەت

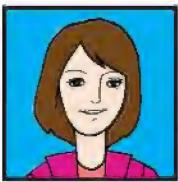

مامۆستا تارا / قوتابیانى خۆشەویست پرسیارەكانى
منىش زۆر ئاسانە ھیوادارم لە وەلام و پىشبرىكىيەكەدا
سەركەوتۇوبن.

پ/۱ / قوتابیانى خۆشەویست كى قوتا بخانە و پەرتۈوك
پىداويىستىيەكانى خوينىدگان بۇ دابىن دەكەت ؟

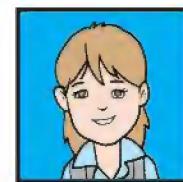

ھەنار / مامۆستا ھەندىكىيان حکومەتى ھەرىم و
ھەندىكىشيان دايىك و باوكمان.

مامۆستا تارا / ئافەرین ھەنار ... ئىستا كى پىيم دەلىت
حکومەتى ھەرىمى كوردستان چىتان بۇ دابىن دەكەت ؟

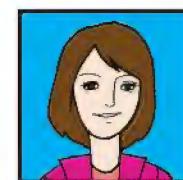
رۇشنا / مامۇستا بىناي قوتا بخانە و ھەموو پىيدا او يىستىيەكان.

سروه / مامۇستا ھەموو پەرتۇو كە كانمان.

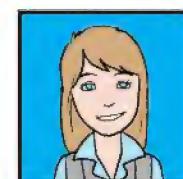
مامۇستا تارا / زۇر باشە دەستتىان خۆش بىت .. ئەى دايكان و باوكان چىتىان بۇ ئاماذه دەكەن؟

گولالە / مامۇستا جلوبىرگ و خەرجى رۇزانەمان.

نازە / مامۇستا جانتا و پەراوە كانمان لەگەل پىنۇوس و زۇر شتى تر.

مامۇستا تارا / ئافەرينى قوتابىيانى خۆشە ويست. دوا پرسىيارم بەرامبەر ئەم ھەموو ماۋانەيى كە ھەتانە، ئەركى ئىيۇھ چى يە؟

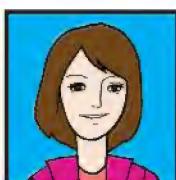
پیشرهو / مامۆستا راگرتنى قوتا بخانه و پۆلەكان به خاوىننى.

زانما / مامۆستا خويندن و دوانە كەوتەن.

سۆران / مامۆستا پاراستنى پەرتۈوك و ھەموو كەلۈپەلى تر لە ون بۇون و شىكىندن و دراندىن.

مامۆستا تارا / ئەم ئافەرین قوتابىيانى خۆشەويىست بەمشىيە يە كوردىستان پېش دەخەن و دلى دايىك و باوک و كەسوڭارتان خۆش دەكەن.

لە ئەنجامى پېشىرىتىكەدا هەر دوو پۆلەكە سەركەوتۇو بۇون و پلەي يەكەميان بەدەستەتىنا بەرىيەبەر و مامۆستايىان دەستخۇشىييانلىنى كەردىن.

گەشتىك بۇهاينە ھەوارەكان

لە گەشتىكى قوتاپىاندا لە گەل مامۆستاكانىيان بۇهاينە ھەوارەكانى
ھەoramان لە شوينىكى خۇش و رازاوددا قوتاپىان كۆ بۇونەوه و
گفتوكۈيان ئەوه بۇ چۈن بىتوانن ئەوانىش ھاوكارىن كە نىشتمانە كەيان
بىكەن بە جوانلىرىن و پاكىرىن ولات .. بۇ گەيىشتن بەه ئامانجە بىپارىياندا
ھەريەكەيان كارىك ئەنجام بىدەن.

كاوه وتى: بەلىنىان پىددەدەم كە گەرامەوه لا دىكەي خۇمان دار گۈزىك
برويىنم كە بەرھەمىنلىكى خۇشى ھەيە و گەلا و سىبەرى جوانى ھەيە.
ھەردى وتى: بىپار دەدەم منىش دار چنارىكى جوان برويىنم و بىپارىزم
تاکو پىددەكات و دەبىت بە بەشىك لە جوانى شارۇچكەكەم.

هیشتو که کچوله‌یه‌کی جوان و قوتابی پولی سییمه بتو له‌گه‌ل دهسته خوشکه‌که‌ی که ناوی کانی بتو له‌گه‌ل ئاسو و گوران و تیان ئیمەش پهیان دده‌دین قوتا بخانه‌که‌مان و باخچه‌ی گه‌ره‌که‌که‌مان و پارکه جوانه‌کان و گوله ناسکه‌کانی و هه‌موو ئه‌و شوینانه‌ی لیبی ده‌خوینین و کاری تیدا ده‌که‌ین به خاوینی بیان‌پاریزین و هه‌موو سالیک له هه‌مله‌تی دار چاندنداده‌شداری بکه‌ین بتو رازاندنه‌ودی کوردستانی خوشەویست. ما مۆستایان که گوییان له‌م گفتوجویه بتو ده‌ستخوشايان له قوتابیان کرد و و تیان هه‌ربژین ئیوه‌ن کوردستان به‌ردو گه‌شه و ئاوه‌دانکردنەوە ددبه‌ن. هه‌موو شوینیک و دک هه‌ورامان خوش و به‌پیت و دلرفین بیت.

چالاکی

۱. دروستکردنی گروپیک له قوتابیان بتو چاندنسی گول له باخچه‌ی قوتا بخانه.
۲. پاراستنی ژینگه‌ی مال ئەركى هه‌موومانه، (گفتوجو).
۳. له سەر نەخشەی کوردستان ناوجھەی هه‌ورامان نیشان بکە.

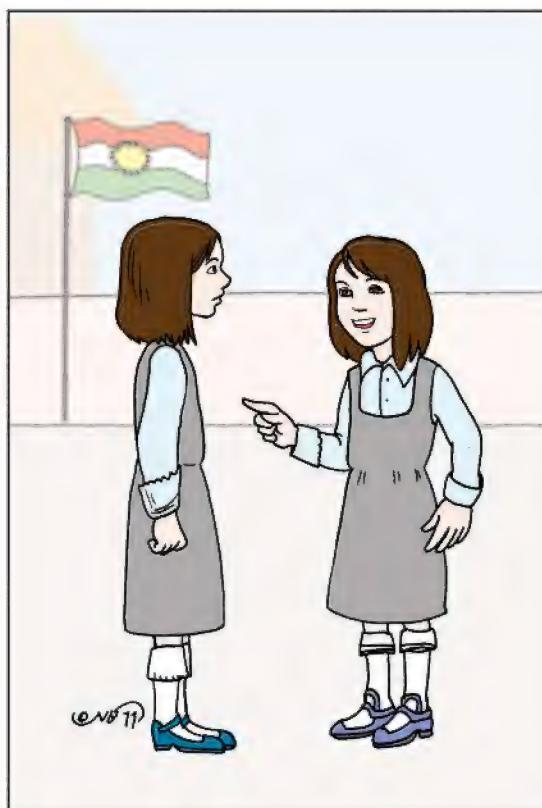
ژینگه‌ی پاك تەندروستى بتو هه‌موومان دابین ده‌کات.

چاره‌سەرکردنی کیشەیەك

لەگەل يەكىك لە قوتا بىيەكانى تردا كاربىكە، ئەم چىرۇكە دەربارەدى شەونم بخوينەوە. ما مۆستاكەت دەبىت وينەيەكت بىاتى، وەلامى پرسىارەكانى سەر وينەكە بىدەوە. دوايى پىنى بلى بە بۇچۇونى تو دەبىت شەونم چى بىكەت و بۇ؟

کیشەكەي شەونم

دايكى شەونم گوتى: ((دواي تەواو بۇونى قوتا بخانە پىيوىستە بچىت بۇلاي پزىشكى ددان.))

دواي تەواو بۇونى قوتا بخانە، شىلانى
هاورىيى بە شەونمى گوت: ((گوايە
بەلىيىت داوه، كە ئەمەرۇ پاش قوتا بخانە¹
مېيىتىھە، ئىيمە پىيوىستىمان بە تۈيە كە
لەگەل گرووبەكەي ئىيمە يارى بکەيت.
ئەگەر بىت و تو نەمېيىتىھە، ئەوا ئىيمە
يارى زانى تەواومان نابىت.))

پىشانمان بىدە تو چى دەزانىت؟

كۆتا يى بۇ ئەم چىرۇكە بنوو سە. ئەم بىرۇكانە بەكاربەيىنە كە لەم وانەيەدا
فېرىبوو يت. باسى ئەوه بکە كە چۈن بىيار درا كە ئەم چىرۇكە كۆتا يى پى
بەيىنرېت. شەونم بە قىسى دايىكى يان ھاوريەكەي دەكەت؟

به رپرسیاریه‌تی

چالاک قوتابی پولی سییه‌می بنه‌ره‌تیه رۆژیک له‌گەل ئەندامانی خیزانه‌کەی چوون بۇ يەکىك له سه‌یرانگاکانی کوردستان .. چالاک بىنى لە دووره دوو منداڭ يارى دەكەن ئاگریان دەكردەوە .. دواى كەمیک له ئەنجامى ئاگر كردنەوە كەوە دەنگى تەقىنەوەيەك ئەو ناوچەيەى ھەۋاند .. كە خەلکى لييان نزىك بۇونەوە تەماشايان كرد ھەردۇو مندالەكە به سەختى بىرىندار بۇونە چالاکىش زۇر دلتەنگ بۇو بەم رووداوه و خۆزگەي خواست كە زووتى ئاگادارى ئەو دوو مندالەي بىكىدايەتەوەو ئەوە رووى نەدابا يە.

دوور كەوتنەوە له سه‌یرانگاکان و دووركەوتنەوە له و شوینانەي و ئاگر كردنەوە شتىيکى ھەلەيە لەبەرئەوەي خاكى کوردستان پاشماوهى تەقەمهنى زۇرى لېماوه.

چیزکیک دهرباره‌ی به‌رپرسیاریه‌تی به‌رامبهر

به مال و قوتا بخانه

دیه‌ن و دیار خوشک و بران، دیه‌ن کچیکی زیره‌ک بوو لای دایک و باوک
و ما مۆستا کانی خۆشەویست بوو، بەلام دیار کوریکی زۆر لاسار بوو.
رۆزیک ما مۆستا بە قوتا بیه‌کانی ووت بەیانی له باخچەی قوتا بخانه‌دا
سەیرا غان هەیه بۆیه دیه‌ن و دیار که هاتنه‌وه ماله‌وه بە دایکیان ووت
بەیانی سەیرا غان هەیه له قوتا بخانه خواردنغان بۆ ئاماذه بکه.
بەیانی که گەیشته قوتا بخانه پاش نان خواردن و يارى كردن كاتييکى
خوشيان بردە سەر.

ماموستا قوتا بیانی ئاگادار کرده و: خوتان ئاماده بکەن بەره و مالەوە
بىرونەوە، لەو كاتەي دىمەن و ديار خەريكى كۆكىدەنەوە كەلۈپەلە كانيان
بۇون، ديار پاشماوەي فرىدا يە نىيۇ باخچەي قوتا بخانە كاتىك دىمەن
ئەم ديارىدەي بىنى زۇرى پېنى ناخوش بۇو وتى: ديار ئەوە چى دەكەي
كارىكى خراپە ئەي ماموستا هەر دەم ئامۇزگارى نە كردو وين كە باخچەي
قوتا بخانە وەك مالەوە بە پاك و خاوېنى رابىرىن؟

ديار كە گۈنى لەم قسانە بۇو يەكىنلىق پەشىمان بۇوەوە هەستى كرد
كە متەر خەمە و لە ئاستى بەرپرسىيارىتى نىيە بەرامبەر بە قوتا بخانە،
بۇيە داوا لىپوردى لە دىمەنلى خوشكى كرد و بەلىنىدا كە هەرگىز كارى
وا دووبارە نە كاتەوەو ۋىنگەي قوتا بخانە پىس نەكەت.

ئىمە چۈن دەزانىن كى بەرپرسىارە؟

تۆ لەم وانەيەدا چى فير دەبىت.

زۇربەي كات ئىمە دەمانەويت بىزانىن كى بەرپرسىارە؟ لەم وانەيەدا
چەند پرسىارييک فير دەبىت بۇ ئەوهى يارمەتىت بىدات بىيار بىدەيت كى
بەرپرسىارە.

چەند بىرۇكەيەك بۇ فير بۇون

بۇچى ئىمە دەمانەويت بىيار بىدەين كى بەرپرسىارە؟

زۇرجار ئىمە دەمانەويت بىزانىن كى شتىكى باشى كردووه.
- ئازاد هەموو توanaxى خۆى خستە گەر، بۇئەوهى يارمەتى مىندا الله كان
بىدات تافىرى خويندنه وە بن.

- پياوى ئاگر كۈزىنە وە
زىيانى مىندا لېكى لەناو
بىنايەكدا رىزگار كرد، كە
ئاگرى گرتبوو.

ئىيمە دەمانەويىت بزانىن كى كارىكى باشى كردووه، تا سوپاسى بکەين.
 هەرودها دەمانەويىت پىيان بلىين كارىكى باشيان كردووه، هەندى جار
 دەمانەويىت خەلاتى ئەو كەسانە بکەين كە كارى باشيان كردووه.
 هەندى جار شت روودهدا كە نابى رووبدات، ئىيمە دەبىت بزانىن كى
 بەرسىيارە.

- يەكىك بەردى گرتە ئۆتومبىلەكان كە لە پاركەكەدا راودستابون.
- ئەو پارهيدە كە ئازاد لەسەر مىزەكە بەجىي ھىشتىبوو دياز نەماوه.

ئىيمە دەمانەويىت بزانىن كى پارهكەي بردووه. دەمانەويىت ئەو كەسەي
 بردويىھەتى بىگىرىتەوه. دەمانەويىت بزانىن كى بەردى ھاوېشتووه،
 دەمانەويىت ئەو كەسە زيانەكە بېشىرىت، لەوانەيدە ئىيمە بمانەويىت بە
 شىۋەيدەكى دادوھرانە سزاى ئەو كەسانە بىدەين ئەم كارانەيان كردووه.

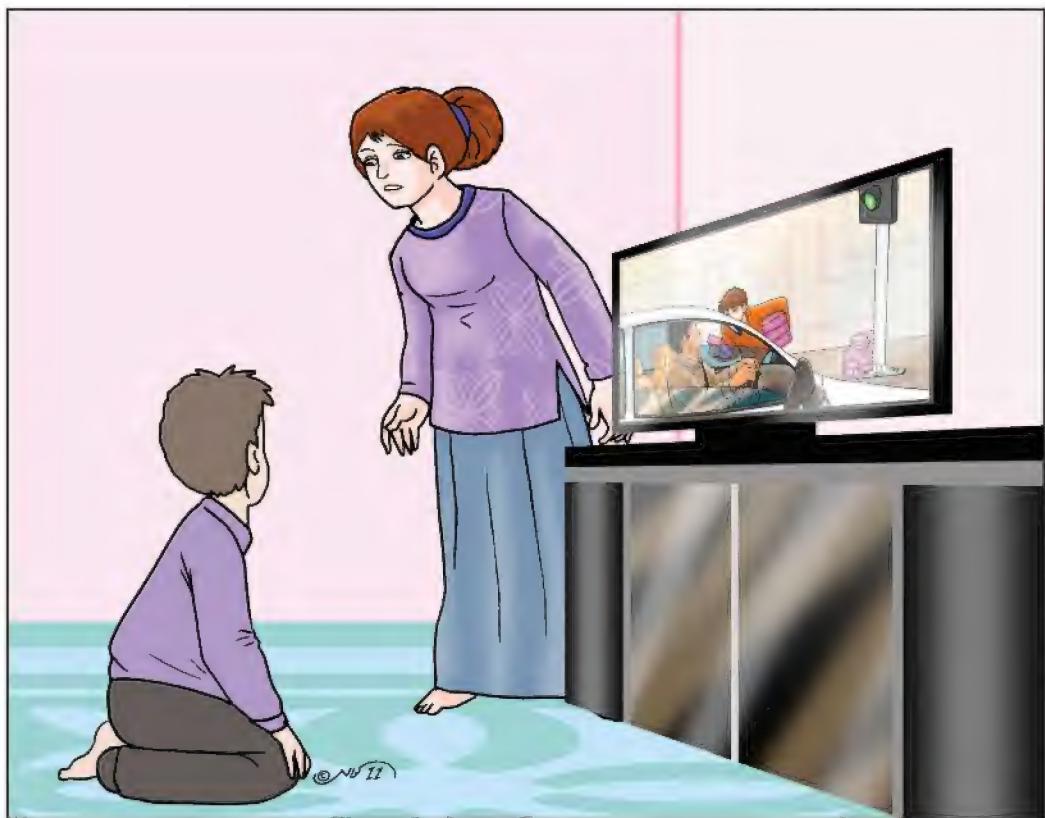
- زۆربەی کات دهمانه ویت بزانین بۆچى ئاودەستى (توالىتى) قوتا بخانە خاوین نىيە. مندالەكان كاغەزى ئاودەستيان لهسەر زەویيەكە فرى داوه. كارگۇزارەكان رۆژى جارىك خاوینى دەكەنەوە.

دهمانه ویت بزانين بۆچى توالىتەكە خاوین نىيە، جائەو كاتە بېيار دەدەين چى لهبارىيەوە بکەين. لهوانەيە ياسايەك دەربارەي فرى دانى كاغەزى ئاودەست لهسەر زەوى دابىنن، لهوانەيە سەبەتەي زۇرتىر لە ئاودەستەكە دابىنن و بمانە ویت رۆژى دووجار پاكى بکەينەوە.

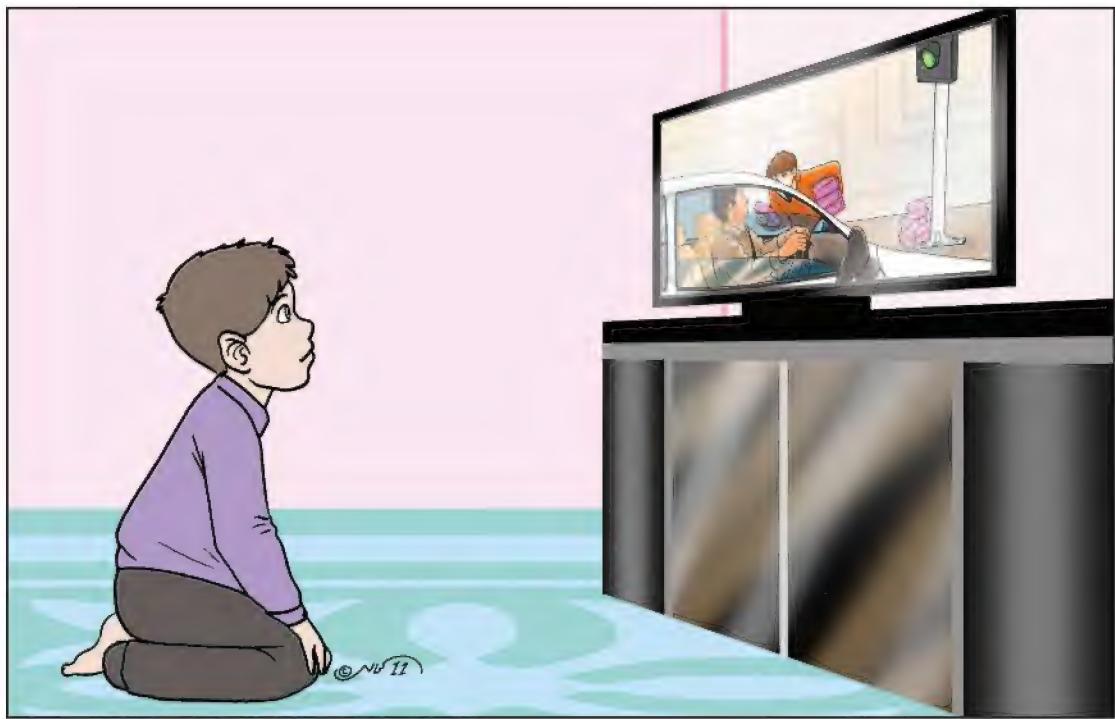

ئارام و تەلەفزيون

ئارام مەنداڭىكى بچووكە و زۆر حەزى لە سەيركىرىنى تەلەفزيونە بەتاپىبەتىش فەلىمە كارتۇن بەلام زۆر لە شاشەي تەلەفزيون نزىك دەكەۋىتەوە بۇيە دايىكى ھەرددەم رىنمايى دەكات كە تەلەفزيون دوور بىكەۋىتەوە تاودەكە چاودەكانى ئازاريان پى نەگات، ئارامىش گۈپۈرەيەلى رىنمايىه كانى دايىكى نابىت.

رۇزىك ئارام سەيرى فەلىمە كارتۇنى دەكىد لە پېيىكدا دەنگىكى نامۇي بىست كە دەيگۈوت: ئارام بۇ ئازارم دەدەيت؟ تاكەمى لە تەلەفزيون نزىك دەبىتەوە؟

ئارام بەسەر سورمانەوە گوئى لەم وتانە بۇو بەدوای شوينى دەنگە كە
دەگەرا دەنگە كەش هەر بەر دەوام بۇو لە قىسە كىردىن و دەيگۈت .. ئارام ئەوە
لە چى دەگەرىي ؟ من لەلاي تۆم من چاوه كاپتىم كە تۆ هەر دەم ئازاريان
دەدىي من زۇر بەدبەختم بە دەست تۇۋە چونكە بەيانىيان و ئىواران ئازارم
دەدىيت ...

ئىنجا ئارام دەستى كرد
بەگريان و فرمىسىكى زۇرى
رشت و دەستى كرد بە سرىنهەوە
فرمىسىكە كانى و زۇر دلتەنگ
بۇو بۇ چاوه كانى چونكە
نەيدەزانى نزىك بۇونەوە لە

تەلەفزىيۇن ئاواها زيان بە چاوه كانى دەگەيەنى و يەكسەر لە تەلەفزىيۇنە كە دوور كەوتەوە لە دوورەوە بەردەوام بۇو لە سەيركىرىدى فېلىمى كارتۆنى .. ئارام زۆر خۇشحال بۇو چونكە چاوه كانى هەستىيان بە ئارامى كرد و لە فرمىسىك رىشتىن وەستان .. لەو ساتەوە ئارام بەلىنىدا كەچىتر لە تەلەفزىيۇن نزىك نەكەۋىتەوە.

قصص تربوية هادفة

محمد حافظ

عمان - ٢٠٠٣

لەو چىروكەدا فيرداپىن :-

- * چۈن بەرنامەيەك دابىئىن بۇ سەيركىرىدى تەلەفزىيۇن.
- * دانىشتن بەرانبەر تەلەفزىيۇن بە شىيەدەكى دروست.
- * لەگەل دايىك و باوكىمان سەيرى بەرنامەيەكى كۆمەلايەتى دەكەين.

چالاکى

١. ناسىنى ئامىرەكانى گەياندن لە مالەوە. باسکىرىدى لەلايەن ما مۆستاوه.
٢. ھۆشىارى سەيركىرىدى تەلەفزىيۇن ئەركى ھەموومانە.

گفتۇرگۈردن.

زيانەكانى لە نزىكەوە سەيركىرىدى تەلەفزىيۇن باس بىكە ؟ گفتۇرگۈردن لەلايەن ما مۆستاوه.

به‌رپرسیاریه‌تی و روودانی کاره‌سات

زانانو دانا دوو قوتا بین له شاری خانه‌قین، مالیان له گهره‌کیکی نوییه و
قوتا بخانه‌ی نییه بو به‌رده‌وام بونون له خویندن، روزانه له شهقامیکی
سه‌رده‌کی ده‌په‌رنه‌وه بوئه و قوتا بخانه‌یه‌یه‌یه له‌وبه‌ری شهقامه‌که‌یه.
روژیک له کاتی چوونیان بو قوتا بخانه و په‌رینه‌وه له شهقامه‌که،
ئۆتۆمۆبیل له زانای دا و گه‌یاندیانه نه‌خوشخانه و نه‌شته‌ر گه‌ری بوکرا.
پاش ماویدیه‌ک چاک بودوه و باری تەندروستى باش بوو، دانا براي له
ئەنجامى ئەم رووداوه تۈوشى ترس و دلتەنگى بوو. له قوتا بخانه دووا
کەوت چونکە زانای براي دوواكە‌وتبۇو له قوتا بخانه به‌ھۆی به‌رکە‌وتنى
و زامدار بۇونى.

پرسیار/ کى بەرپرسیارە لەم رووداوه؟:

١. دايىك و باوک.
 ٢. قوتا بخانە.
 ٣. شارەوانى.
 ٤. پەروەردە.
 ٥. پۆلیسی هاتوچۇ
- گفتۈگۈ كىردىن لە لايمەن گروپى قوتابىيان ھۆكاري كى بۇو ؟
- روودانى كارەساتەكەو بەرپرس لەو كارە كى بۇو ؟ چۈون ؟
- ھەموومان ھاوکاري يەكتىر بىكەين بە تايىبەتى ئەوانەي سەرەدە بۇ ھوشيارى لە رووداوى هاتوچۇو پاراستنى گيانى ھاولاتى.

فەرھەنگوک

بەها: ئەو شتانەی کە لای تۆراسىن، سەرچاودى بىرورا و دابونەرىتە، خىزانى تو و بەها كانە سوودەكان: ئەو شتە باشانەن کە لە ئەنجامى كارىك بە دى دىت.

دەست بەسەرداڭتن: كاتىك دەسەلەتىكتەن بەبىت لەسەر كەسىك بەپىيى ياسا زانىيارى: راستىن يان زانىيارى دەربارەي شتىك يان زانىن دەربارەي شتىك.

كىشە: پرسىيارەكە پىيوىستە چارەسەر بىرىت يان بىر لە چارەسەر كەنىتلىك بىرىت، هەروەها بارىكى سەختە كارامەيى: ئەو توانايانەيە کە پىيوىستت پىن هەيە لە جىبەجىن كەنىتلىك دا ئامرازەكان: ئەو شتانەن کە يارمەتى كەسىك دەددەن کە كارىك جىبەجىن بىكەت يان كىشەيەك چارەسەر بىكەت